

מבשר טוב

סעודה ג'

פרשת וילך – שבת שובה

תשע"ג

א

בפסוק "וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל"

והמפרשים תמהו על אומרו "וילך משה" שהרי מאחר דלא נכתב להיכן הלך ולאן הרי לכאורה לא היה לו לכתוב אלא הדברים אשר אמר והול"ל "וידבר משה את הדברים האלה כו' ומהו אומרו "וילך משה".

והנה שבת זו נקראת "שבת שובה" והוא זמן גדול עד מאד שמלבד סגולת עשרת ימי התשובה המיוחדים לתיקון עוונות ולתשובה, הרי עצם קדושת השבת קודש יכול לכפר עוונות באופן נעלה מאד.

דבאמת יסוד קדושת השבת קודש הוא הכי גדול מכל הזמנים שבודאי הוא יותר קדוש מקדושת יום טוב שהרי ביום טוב מותר עשיית מלאכות אוכל נפש, ואילו בשבת אסורה כל מלאכה וא"כ בודאי קדושת השבת גדולה ביותר.

ואמנם קדושת השבת הרי היא שגבה ונעלית אף ביותר מיום הכפורים שהוא הזמן הכי מקודש מכל הימים טובים שהרי שבת שבתון הוא ואסור בשום מלאכה ואף לא מלאכת אוכל נפש, ואפילו הכי קדושת השבת גדולה ועדיפה מקדושת יום הכיפורים.

דהנה ידוע מה שכתב הרמב"ם בפ"י המשנה על המשנה באבות [פ"ב מ"א] "הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאי אתה יודע מתן שכרן של מצוות, וכתב הרמב"ם דכל זה נאמר דוקא במצוות עשה שלא נאמר שכרן אבל לגבי מצוות לא תעשה שפיר שייך למידע חומרתם וגדולתם לפי עונשם שלפי העונש אם הוא חמור ביותר נדע שעבירתו חמורה היא ביותר. וז"ל: "וביאור זה הענין כאשר אומר והוא שהתורה כולה ממנה מצות עשה וממנה מצות לא תעשה. ואמנם מצות לא תעשה ביאר הכתוב העונש על כל אחת מהן מלבד המעט מהן וחייב על קצתם המיתות ועל קצתם הכרת ומיתה בידי שמים ומלקות, וידענו מענשי מצות לא תעשה כולם מהם איסורם גדולה ומהם למטה ממנו והם שמונה מדרגות, המדרגה הראשונה והיא הגדולה שבהם, הם הדברים שחייבים עליהם סקילה והמדרגה שלמטה הימנה מחויבי שריפה כו" עכ"ל.

הרי מפורש מדבריו דלפי העונש ודאי דאפשר לדעת גודל חומרת הענין וא"כ מצוות שבת שעונשה הוא סקילה הרי ודאי דחמורה היא ביותר מאשר יום הכפורים שאינו אלא בכרת והיינו משום שקדושת השבת היא הקדושה הגדולה ביותר, ובאם כל שבת קדושה גדולה כל כך הרי שבת שובה בודאי הוא הזמן הגדול ביותר לתיקון ולתשובה.

ומאחר וכל כך גדול הזמן של שבת שובה הרי שייך לתקן באותה שעה את הפגמים הגדולים ביותר אשר מבואר בספרים הקדושים שכמעט אין שייך עליהם תשובה הרי ודאי בכח שבת שובה לתקן ולכפר אף על אותם העבירות החמורות ולקמן יתבאר בפרטות כמה וכמה עניינים החמורים אשר ח"ו קשה מאד לשוב עליהם בכל ימות השנה, אבל בזמן זה כמבואר ביכולת האדם לתקנם באם ישוב עליהם.

ויש לבאר היטב מדוע דוקא בכח השבת לתקן כל הפגמים ביותר חמורים והעוונות שאין עליהם כמעט תשובה, ודוקא בכח השבת לכפר עליהם, וגם יש לבאר כיצד הלכה למעשה זוכים לתקן אותם העניינים בכח קדושת השבת קודש.

ב

ונראה בהקדם הפסוקים המבוארים בהמשך הפרשה: [לא יז] "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרת פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות, ואמר ביום ההוא הלוא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלקים אחרים" ע"כ.

והנה מקרא זה מוקשה מאד שנראה סותר מתחילתו לסופו דמתחילה אמר ומצאוהו רעות רבות וצרות ואח"כ אמר על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה והשמיט המילות "רבות וצרות".

גם יש לבאר דמאחר דכבר חזרו בתשובה ואמרו על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה הרי שהכירו כי בעבור עוונם נענשו והרי הם חוזרים בתשובה וא"כ מדוע ממשיך הפסוק "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" כו' הרי מאחר דכבר עשו תשובה מדוע יסתיר פניו מהם.

ובחתם סופר [בתורת משה פרשת וילך] כתב בזה דאף כאשר יאמרו בני ישראל על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, היינו שהבינו כי כל צרתם לא באה אלא משום שנתרחקו מהשי"ת, ואולם עדיין לא שבו ואינם חוקרים בשורש הדברים מדוע הקב"ה באמת עזבם ומדוע נתרחקו כ"כ, ולכך עדיין יסתיר פניו מהם עד שישובו ויחקרו בשורש הדברים מדוע נתרחקו מעם השי"ת וישובו אליו ואז יזכו לכל הטוב ולא ידעו עוד רעה ח"ו.

וזל"ק: "וזהו שאמר שהם יתוודו רק על עיקר העבירה על כי אין אלוקי בקרבי ובאמת אנכי הסתר על כי פנה אל אלקים אחרים ועל זה לא התוודו" עכ"ל"ק.

וכמו כן איתא בסה"ק שם משמואל בשם אביו הגה"ק בעל "אבני נזר" זי"ע וזל"ק: [פר' וילך]: "ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא וגו' כי פנה אל אלהים אחרים. והקשו הראשונים שאחר הוידוי שאמרו על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה למה עוד יסתיר פניו מהם. וכ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה תירץ כי הם לא עשו תשובה אלא על גוף העבירה שגרמה לסילוק שכינה, אבל לא על תחילת החטא שהביא לידי העבירה, כי עבירה קלה מביאה לעבירה חמורה, וזה כי פנה אל אלהים אחרים כי הפני" אל אלהים אחרים איננה עדיין עבודה כמו שפירש"י בפסוק אל תפנו אל האלילים שאם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלוהות, ומכלל שכשפונה עוד איננו עובד ע"ז, ועל זה עוד לא עשו תשובה" עכת"ד.

וזקיני בסה"ק תולדות אדם [פרשה זו] כתב מעין הדברים וזל"ק: "ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ויש לדקדק, בתחילה כתיב "רעות רבות וצרות", ולבסוף הפסוק כתיב "רעות" לבד. אך כי ידוע שיש עיתים בשנה אשר השם יתברך קבע לנו זמנים לתשובה, ואפילו ביחיד, היינו: עשרת ימי תשובה, כמו שאמרו ז"ל (ר"ה יח.) על הפסוק (ישעי' נה ו) "דרשו ה' בהמצאו", אלו עשרת ימי תשובה, שהוא מצוי אפילו ליחיד. ולזה אמר הפסוק: ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי, אפילו יחיד שהירהר בתשובה, ואמר: הלא על כי כו', נעשה מרעות רבות וצרות - רעות לבד. וכל שכן אם עשה תשובה גמורה, אזי בוודאי הוסר הכל ממנו, ויהיה כולו טוב" עכ"ל"ק.

הרי מבואר מדברי קדשו דמיד מתחילה כאשר אמר על כי אין אלוקי בקרבי כבר נמצא שהתחיל בהרהור תשובה אך עדיין אל שב בתשובה גמורה ועל כן עדיין לא הוסרו כל הרעות אלא כבר נעשה מצרות רבות ורעות רק רעות, ואמנם בשובו לגמרי בוודאי יוסר ממנו הכל ויהיה כולו טוב.

ואולם יש לבאר כיצד עושים תשובה באמת שלא יהא רק בבחינה של הרהור כי אם תשובה אמיתית ושלא יהא רעות כלל.

ג

והנה אאמו"ר זי"ע בסה"ק חלקת יהושע על שבת שובה כתב לבאר הפסוק "שובה ישראל עד ד' אלקיך" וזל"ק שובה ישראל לרמז שיש תשובה תתאה ועילאה תתאה תתאה הוא סור מרע, ועילאה הוא להתבונן והחילוק שתשובה עילאה יכול לעורר בהעולם ג"כ וזה הפותח שער לדופקי בתשובה כמו מי שדופק שישמע אחר, וזה אתה בתשובה חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה וזה שובה ישראל עד ד' אלקיך להתבונן" עכ"ל"ק.

ומבואר בדבריו הקדושים דענין שובה ישראל עד ד' אלקיך מרמז שהרי ידוע שיש תשובה עילאה ויש תשובה תתאה ובשבת שבה צריך שיהא תשובה עילאה, ואולם יש לבאר על דרך הפשט מהו תשובה תתאה ומהו תשובה עילאה וכיצד מגיעים לדרגת תשובה עילאה בדרך הפשוט השווה לכל נפש.

והנה זקני בסה"ק תולדות אדם [ריש הפרשה] ביאר בענין התשובה שצריך האדם בעיקר לתקן מה שפגם בשמות הקדושים של הקב"ה וזל"ק: ה' אלהיך הוא עובר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך וירשתם יהושע הוא עובר לפניך כאשר דיבר ה'. בזה הפסוק יש כמה דיקדוקים: א', אם ה' אלהיך הוא העובר לפניך בעצמו, למה צריך אשר יהיה יהושע, הוא העובר לפניך. ב', סיבת 'וירשתם' לא שייך כאן, כי ירושה הוא בדבר ממש. וכאן כתיב: "הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך", ולא נשאר בארץ הקודש, ואיך שייך ירושה. ג', מה שאמר כאשר דיבר ה', על מה בא להורות".

"ולהבין זאת נוכל לומר, שדוד המלך עליו השלום אמר (תהלים טז ח): "שויתי ה' לנגדי תמיד". וצריך כל האדם להיות השם הוי"ה כנגד פניו, היינו: מה שפגם בו. ובכל אות ואות, דהיינו: ביו"ד משם הוי"ה, שהוא מורה על החכמה, והה"א ראשונה שהוא מורה על בינה, והוא"ו שהוא מורה על תיקון המידות, היינו: וא"ו קצוות, והה"א אחרונה שהוא מרמז על מלכות, (עי' קה"י יקו"ק). וזאת צריך להיות תמיד מגמתו של איש, לתקן מה שפגם בהשם הוי"ה ברוך הוא ובאותיותיו".

"ועל זה אמר הפסוק: ה' אלהיך הוא עובר לפניך, שצריך להיות תמיד עובר לפניך, מה שפגמת בה' אלהיך. וממילא כשבא אדם לידי תיקון המדות, ותיקן מה שפגם בהשם הוי"ה ברוך הוא, אזי הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך, גוים מרומז על כוחות הטומאה המונעים את האדם מלעבוד את ה'. אף כי לפעמים אדם רוצה לעשות איזה מצוה, הם מונעים אותו. ואף אם עשה המצוה, אינה כתיקונה, כי הוא מעורב טוב ורע. וכמו שאנו מתפללים: ושבור עול הגוים מעל צוארינו, כי כמו שהגוים מונעים אותנו מלעבוד את השם יתברך, כך הם כוחות הטומאה רח"ל, ועל ידי תיקון המדות, ותיקון הפגם בשם הוי"ה ברוך הוא וברוך שמו, אזי הוא ישמיד את הכוחות האלה" עכ"ל"ק.

ומבואר בדבריו הקדושים די שנם חטאים חמורים אשר מלבד אשר האדם חוטא בנפשו ובנשמתו הרי הוא יכול ח"ו לפגום עד כדי כך בשמות הקדושים של הקב"ה ומגיע הפגם עד שמי השמים העליונים רח"ל.

ד

ויסודות דבריו הקדושים על פי הידוע מדברי הזוהר הקדוש אשר ישראל יכולים להוסיף כח בפמליא של מעלה בסוד תנו עוז לאלקים, וזל"ק: [פרשת בא לב:]: "כד עבדין ישראל עובדין דכשרן, יהבין תוקפא וחילא לקודשא בריך הוא, ועל דא כתיב [תהלים סח לה] תנו עוז לאלקים, במה בעובדין דכשרן". וכמו"כ איתא עוד בזהר הקדוש [ויקרא ז:]: "ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים".

ואמנם לאידך גיסא ישנם חטאים אשר אם נכשלים בהם ישראל הרי הם מכחישים כח פמליא של מעלה וכמו דאיתא ברש"י הקדוש על הפסוק "צור ילדך תשי" [דברים לב יח] - תשכה, ורבותינו דרשו כשבא להיטיב לכם אתם מכעיסין לפניו ומתישים כחו מלהיטיב לכם" ע"כ.

וביאור הדברים ששייך שישראל יוסיפו כח בפמליא של מעלה או להיפך ח"ו היינו שעל ידי מצוות ומעשים טובים של ישראל הם גורמים השפעות לעולם ומוסיפים כח אצל הקב"ה שיהא יכול להשפיע לעולם רב טובו וחסדו, ואולם כאשר חוטאים בחטאים חמורים הרי הם פוגמים באותיות שם הוי"ה ח"ו והם גורמים חסרון השפעתו של הקב"ה בעולם ובזה הם פוגמים בכחו כביכול וע"ז נאמר צור ילדך תשי, ונמצא דיש עבירות ונבאר בהמשך הדברים מה הם שבעבירות הללו שייך לפגום אף בשמי השמים ועד כסא כבודו יתברך.

והדברים מפורשים בפירוש רבינו חננאל שפירש הגמרא ביומא [פו.]: "אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל עד ד' אלקיך" ובפשטות כוונת הגמרא שגדולה תשובה שמקרבת את האדם עד כסא הכבוד ואולם בר"ח פירש שמכפרת אפילו על מה שפגם בכסא הכבוד וז"ל: גדולה תשובה שאפילו הגיע חטאתו עד כסא הכבוד התשובה מכפרת" עכ"ל, ומוכח דשייך עבירות חמורות כאלו שהם פוגמות עד כסא הכבוד, וזהו הכוונה שובה ישראל עד ד' אלקיך היינו מה שפגמת בבחינת ד' אלקיך.

שהרי הא ודאי דכאשר האדם חוטא הרי הוא פוגם בעצמו ובגופו ואף בנשמתו שייך שיהא האדם פוגם בחטאו ואף שהוא חלק אלוקי ממעל יש ביד האדם לפגום ועל זה ודאי דצריך לתקן ולשוב על חטאיו ופשעיו שפגם בעצמו

ובנפשו, וכמו שכתב אאמו"ר בסה"ק חלקת יהושע: "גם לרמז שהתשובה צריך להיות עד אלקיך על חלק אלוקי ממעל שיש לחוס עליו שלא יתקלקל" עכ"ל"ק.

אך כמו שנתבאר שייך שיהא האדם פוגם לא רק בעצמו אלא בד' אלקיך שמכחיש כח פמליא של מעלה ופוגם באותיות הוי"ה ברוך הוא ולתקן זאת צריך שיהא בזמנים המיוחדים הנעלים וביותר שייך לתקן עניינים חמורים אלו בשבת זו שהיא שבת שובה וכמו שיתבאר.

ה

והנה מלבד העבירות והפגמים החמורים המבוארים בספרים הקדושים ובזוהר הקדוש שכמעט אין להם תשובה ותקנה אמנם יש עבירה החמורה ביותר המבוארת בגמרא ביומא והיא עוון חילול השם רח"ל.

וכדאיתא בגמרא יומא [פו.]: "שאל רבי מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש אמר לו שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד, עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו שנאמר שובו בנים שובבים כו' אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העוון הזה לכם עד תמתון".

ומבואר בזה דחילול השם הוא העוון החמור ביותר שאין עליו כפרה כי אם במיתה רח"ל, והוא משום כמו שנתבאר דהמחלל שם שמים הרי הוא פוגם בשמו של הקב"ה ומגעת חטאו עד כסא הכבוד בשמי השמים.

והנה אופני חילול השם מבואר שם בגמרא אצל האמוראים הקדושים כל אחד לפי גודל דרגתו וכדאיתא שם: "היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחה ולא יהיבנא דמי לאלתר כו' רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין כו'".

ואולם ישנו חילול השם השייך אצל כל אחד ואחד והוא המבואר שם בהמשך הגמרא: "אביי אמר כדתניא ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה או להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו ועליו הכתוב אומר באמר להם עם ה' אלה ומארצו יצאו" ע"כ.

ומבואר בזה עד כמה חמור העוונות שבין אדם לחבירו שכאשר אין האדם מתנהג בנימוס ובדרך ואין משאו ומתנו באמונה או שאין דיבורו בנחת עם הבריות אלא בכעס וברוגז ובמחלוקת הרי זה גורם ודאי לחילול השם אשר גורם שיאמרו אוי לרבו שלמדו תורה או לאביו שלמדו תורה, והרי זה מחלל שם שמים ובודאי דחטאו חמור עד מאד, אשר אין עליו כפרה כי אם במיתה רח"ל.

ואולם באמת איתא בשערי תשובה לרבינו יונה [וקבלתי מהגאון הרב מפוניבז' ששמע מהחפץ חיים זי"ע שאמר דהספר שערי תשובה לרבינו יונה אינו רק ספר מוסר אלא ספר הלכה הוא] דאף דבגמרא מבואר דאין כפרה על עוון חילול השם, אולם באם האדם עושה להיפך שמקדש שם שמים יכול לכפר בזה אף על חילול השם וז"ל: [שער א אות מז]: "ועוד יש עון והוא עון חילול השם, שהתשובה ויסורים תולים ומיתה ממרקת, כמו שנאמר [ישעיה כב, יד]: אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון. והנה כאשר האדם משתדל לתמוך ביד האמת, ויעזור אחריה ויתעורר בדבריה, והופיע אורו לעיני בני עמו, ויחזק ידי אנשי האמת ונשאו ראשם, וכתות השקר ישפילן יגיען עד עפר, הנה אלה דרכי קדוש השם והוד והדר לאמונתו ועבודתו בעולם, ועוז ותפארת במקדש תורתו. על כן בהרבות פעליו לקדש את השם ולעורר האמת להכין אותה ולסעדה. ונסלח לו מעוון החילול עם התשובה בשומו האמת לעומת אשמת החילול. מדת תשובתו נגד מדת משובתו. זה באור בחסד ואמת יכופר עון" עכ"ל.

ו

ולפי המבואר הרי זהו עיקר התשובה בשבת שובה שיהא שב על עבירות האלו של חילול השם שהם פוגמים בשמו יתברך ועד כסא הכבוד.

ואולם בכח השבת קודש לתקן אפילו ענינים חמורים אלו והביאור בזה הוא שהרי השבת היא מעין עולם הבא, והנה לעתיד לבוא הרי ודאי דיתקנו כל החטאים והכל יבוא לשורשו ולתיקונו שיהא תיקון השלם וא"כ בודאי בכח השבת שהיא מעין עולם הבא והיינו שזמן של שבת קודש אינו מעולם הזה אלא מעולם התיקון ולכך אפשר לתקן בשבת ובפרט בשבת שובה אפילו העניינים החמורים ביותר שהוא עוון חילול השם.

וביתר ביאור נראה שהרי חטאים אלו הפוגמים בשם שמים ח"ו הרי הם חטאים ברוחניות ובכחות השמים וכמו שנתבאר, והרי השבת היא ג"כ עולם רוחני לגמרי ולכך בכח השבת קודש לתקן כל אותם פגמים המגיעים עד כסא הכבוד וכמו שנתבאר.

ואשר על כן האדם הנלבב צריך שיראה בשבת קודש זו לקבל על עצמו מעתה לא לשוב לכסלה ובפרט בענינים האמורים של חילול השם וכדומה ויקבל על עצמו להתנהג מעתה בנחת ובנימוס ובנעימות עם חבריו ועם בני ביתו ובזה יקדש שם שמים ועל ידי זה יהא מתקן את הפגם בשורשו.

ובזה יבואר בפשוטו מה שהובא מספה"ק חלקת יהושע שצריך לעשות תשובה עילאה, ומעתה יתבאר בפשטות דתשובה תתאה היינו מה שפגם בעולם הזה בגופו ובנפשו ובנשמתו, ואמנם תשובה עילאה צריך לשוב על מה שפגם לעילא בשמים ובשמי השמים עד כסא הכבוד, וכמו שנתבאר דזהו כאשר אינו מתנהג בנחת ופגום במידותיו הרי זה מחלל שם שמים ח"ו.

ז

היוצא לן מכל האמור דכאשר האדם אינו מתנהג במידות טובות ואין דיבורו בנחת עם הבריות הרי הוא גורם לחילול כבוד שם שמים ח"ו והוא גורם צער להשכינה הקדושה ופוגם בשמו של הקב"ה ח"ו.

ויש ללמוד דבר זה מדברי רש"י בשופטים [ה כג] שכתב על הפסוק "אורו מרוז ארו ארו יושביה כי לא באו לעזרת ד' בגיבורים" ופירש"י לעזרת ה' - כביכול, שמי שהוא עוזר את ישראל, כעוזר את השכינה" ע"כ.

הרי מזה דמי שהוא עוזר את ישראל הרי הוא עוזר להשכינה ולהיפך ח"ו המצער את ישראל הרי ודאי דהוא מצער להשכינה הקדושה ונמצא דהרי הוא נלחם כנגד השי", ובודאי דזהו פגם בשמותיו של הקב"ה ח"ו.

ואמנם זהו הביאור במה שדרש כ"ק אמו"ר ומובא בספה"ק חלקת יהושע "עיקר מה שאני מבקש הוא קדושה ותיקון המידות" והיינו משום דאם האדם אינו שלם במידותיו והנהגתו עם הבריות הרי הוא פוגם בשמו יתברך וחטאתו מגעת עד כסא הכבוד.

ובזה יבואר מה שהובא לעיל מסה"ק תולדות אדם דהאדם צריך לשוב בימים אלו על מה שפגם בשם הוי"ה ברוך הוא, ומובא שם דבאות וא"ו יתקן מה שפגם במידות בין אדם לחבירו וזל"ק: וצריך כל האדם להיות השם הוי"ה כנגד פניו, היינו: מה שפגם בו. ובכל אות ואות, דהיינו: ביו"ד משם הוי"ה, שהוא מורה על החכמה, והה"א ראשונה שהוא מורה על בינה, והוא"ו שהוא מורה על תיקון המידות, היינו: וא"ו קצוות" עכ"ל, והיינו כמו שנתבאר דכאשר הוא פגום במידותיו הרי הוא פוגם בשמו יתברך עד כסא הכבוד ח"ו.

ח

והנה בדרך התשובה נתבאר לעיל בשם החתם סופר הקדוש וסה"ק תולדות אדם דלא די במה שהאדם מהרהר בתשובה ואומר "על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" שאז רק מסלק ממנו הצרות רבות אבל עדיין נשאר בגדר רעות ח"ו, וצריך לשוב בתשובה שלימה.

ואולם באמת לפי ירידת הדורות נראה דבזמנינו כהיום כאשר האדם יקבל על עצמו שיהא דיבורו בנחת עם הבריות ויהא מקדש שם שמים בהליכותיו ובהנהגתו באופן שיתקדש שם שמים על ידו הרי בודאי בקבלה זו בלבד כבר נחשב לו לתשובה שלימה, ויהא זוכה לבוא על ידי זה לתיקון גמור על כל עוונותיו.

וזאת משום שעל ידי שהאדם מקבל על עצמו לקדש שם שמים ולא לחלל יותר שמו יתברך כמו שנתבאר, הרי עי"ז הוא מתקרב אל השי"ת וזה לעומת זה הקב"ה חפץ בו ומתקרב אליו והרי הוא זוכה לקרבת אלקים, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה [ז ז] דהתשובה מקרבת את הרחוקים וז"ל: "כמה מעולה מעלת התשובה אמש היה זה מובדל מה' אלהי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפלה וגו' ועושה מצות וטורפין אותן בפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי מי גם בכם ויסגר דלתים וגו' והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם".

ה

ובזה בודאי זוכה לקיים הפסוק "שובה ישראל עד ד' אלקיך" היינו שעל ידי תשובתו וקבלתו להבא שלא לצער את השי"ת על ידי שלא יצער את ישראל ע"ז יהא מתקרב אליו יתברך וזהו עד ד' אלקיך.

ובאמת הרי בודאי שהאדם בכחות עצמו אין שייך שיהא מתקן עצמו וכדאיתא בגמרא סוכה [נב]: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו" הרי מזה שאין שייך להניצל מיד היצה"ר אלא דוקא על ידי שמתקרב אל השי"ת והוא נמצא עמו ואז זוכים להנצל ולתשובה שלימה כאמור.

והנה הימים האלו דעשרת ימי תשובה הם עיקר הזמן לשוב אליו ולהתקרב אליו יתברך, וכמו שדרשו בגמרא [ראש השנה יח]. "דרשו ד' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" אמר רבה בר אבבה אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים".

והנה הא ודאי דכאשר הוא פוגם בשמותיו יתברך ומחלל שמו הרי ודאי דאין שייך שיהא הקב"ה קרוב אליו ודוקא כאשר שב בתשובה ומקבל על עצמו לקדש שם שמים בהליכותיו ובמידותיו אזי זוכה לדרשו ד' בהמצאו שיהא השי"ת קרוב אליו ואז יזכה לסייעתא דשמיא לשוב ולתקן הכל.

ט

ובזה נבוא לבאר הכתוב "וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל" ונראה דענין "וילך משה" היינו שמשה רבינו רעיא מהימנא שהיה שלם במידותיו, לכך לא הוצרך לדבר כלל אל בני ישראל אלא מיד בהליכתו ראו הכל איך צריך להתנהג ולדבר וכו' ולמדו ממנו בני ישראל איך לקדש השם יתברך בעצם הליכתו, וזהו "וילך משה" – זה עצמו היה כמו "וידבר אל בני ישראל" שהליכתו עצמה היתה בבחינת קידוש השם.

וכן מבואר בדברי זקניי בסה"ק תולדות אדם [ריש פר' דברים] שיש צדיקים שאין צריכים לדבר מוסר אלא בהליכותיהם לבד משפיעים הרהורי תשובה על בני ישראל וז"ל: ויש עוד דרך גבוה מאד, והוא הצדיק הגדול המקושר תמיד בלי הפסק רגע אחת להשם יתברך באהבה נפלאה בכלות הנפש ממש אליו יתברך, ומשוטט במחשבתו בדביקות נפלא להשם יתברך. מצדיק כזה אין צריכין כלל לשמוע מאתו דברי מוסר, כי בראות פניו כראות פני אלקים, ותיכף יתעוררו הבאים אליו ויהרהרו בתשובה שלימה, כל איש ואיש מקרב ולב עמוק, בראותם הדר זיו פניו, איך שהוא מקושר באהבה ותשוקה ובביטול כל נפשו ורוחו להשם יתברך. ועל ידי זה יתעורר כל נפש מישראל הרואים אותו ביראה ופחד גדול כו"

"והנה משה רבינו עליו השלום אדון כל הנביאים וחכמים, בראותם הדר זיו שכינתו יתברך שמו עליו, כמו שכתוב (שמות לד כט) כי קרן אור פניו, וודאי היו כל ישראל בתכלית הביטול וההכנעה_אמיתית, וביראה ופחד גדול, בראות פני משה האור הבהיר בשחקים. והיו מתעוררים מאיתו ברגע, הרבה יותר מדברי מוסר ותוכחה מצדיק הגדול שבגדולים. ולא היה צריך כלל משה רבינו עליו השלום לדבר דברי כיבושין ותוכחות אליהם, זולת התורה והמצוות אשר ציווהו השם יתברך להודיעם" עכ"ל.

וכמו"כ כל אחד צריך לידע אשר עיקר חינוך הילדים אינו תלוי רק במה שמדבר אליהם ומוכיחם, אלא עיקר החינוך הוא על ידי מה שרואים הנהגתו בעצמו כיצד מתנהג והאם הוא קובע עתיו לתורה הקדושה וכן היאך דיבורו בביתו וכו' האם בנחת עם הבריות ובסבלנות או בכעס ח"ו ועל זה נאמר הפסוק [ויקרא כה מו] "לבניכם אחריכם" והיינו דהבנים יעשו בדרך כלל מעשה האבות ומה שרואים אצל האבות כך ימשיכו הילדים.

ואשר על כן בודאי צריך כל אחד להשגיח על עצמו שיהא מעשיו והנהגתו וכל הליכותיו באופן של קידוש שם שמים ולא להיפך ח"ו בכעס ומחלוקת, וזהו התיקון והתשובה הגדולה ביותר לכל העניינים החמורים וכמו שנתבאר וזהו עיקר התשובה בשבת שובה ובעשרת ימי התשובה.

יעזור השי"ת שנזכה לקבל על עצמנו ביום השבת קודש להיות קרובים אליו יתברך ולדרוש ד' בהמצאו היינו לקדש שם שמים בכל הליכותינו ובה ודאי נזכה לגמר חתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת, ונזכה לגאולה קרובה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.